

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247204

ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริม
การเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก
โรงพยาบาลมหाराชนครเชียงใหม่

วินัส จันทรแสงศรี

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการผดุงครรภ์ขั้นสูง

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

ประสิทธิภาพของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริม
การเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก
โรงพยาบาลมหाराชนครเชียงใหม่

วินัส จันท์แสงศรี

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการผดุงครรภ์ขั้นสูง

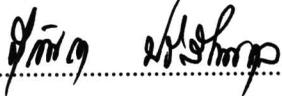
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

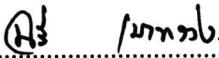
ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริม
การเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก
โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

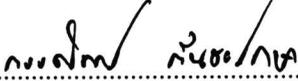
วินัส จันท์แสงศรี

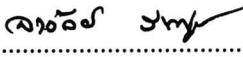
การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการผดุงครรภ์ชั้นสูง

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

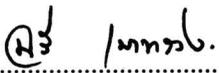

.....ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ปรีศัญญกุล

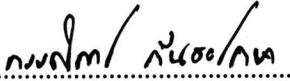

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. นวี เบาทรวง

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ กั้นระรักษา

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ สมบูรณ์

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. นวี เบาทรวง

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ กั้นระรักษา

5 กันยายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. จวี เบาทรวง และ รองศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ กันธะรักษา อาจารย์ที่ปรึกษา การการค้นคว้าแบบอิสระ ผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ เสียสละเวลาในการ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในทุกขั้นตอนของการทำการศึกษาแบบอิสระ ตลอดจนสนับสนุน และให้กำลังใจเสมอมา ผู้ศึกษาซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ในระหว่างการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบการ ค้นคว้าแบบอิสระทุกๆ ท่านที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างดี เพื่อให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณหัวหน้างาน ผู้ตรวจการ หัวหน้าหน่วยคลอด งานการพยาบาลผู้ป่วย สูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ รวมถึงพยาบาลและบุคลากรทีมสุขภาพ ทุกท่านที่กรุณาอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการศึกษา และขอขอบคุณผู้คลอด ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือในการศึกษาทำให้การค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง และเพื่อนๆทุกคนที่เป็น กำลังใจ และช่วยเหลือในทุกด้าน คุณงามความดีและสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งเกิดจากการค้นคว้าแบบ อิสระฉบับนี้ ขอมอบให้แก่บุพการี คณาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา เพื่อที่จะได้นำไปใช้ ประโยชน์ในการทำงานและการดำเนินชีวิตต่อไป

วินัส จันทร์แสงศรี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริม
การเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ผู้เขียน นางวินัส จันทร์แสงศรี

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การผดุงครรภ์ขั้นสูง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร. จวี เบาทรวง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ กันธะรักษา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

247204

การส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางรากฐานการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยังประสบความสำเร็จ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกในหน่วยคลอด โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้คลอดและทารกแรกเกิดปกติที่ได้รับการดูแลตามปกติ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 จำนวน 63 คู่ และผู้คลอดและทารกแรกเกิดปกติที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 จำนวน 62 คู่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก ที่พัฒนาโดยกรรณิการ์ กันธะรักษา และคณะ (2554) คำเนนการศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้ของที่สมาคมพยาบาลอาหารไอ ปี ค.ศ. 2002 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความสำเร็จของการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติทดสอบค่าทีชนิด 2 กลุ่มอิสระต่อกัน และสถิติทดสอบฟิชเชอร์

247204

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก มีคะแนนเฉลี่ยของ 1) ความสำเร็จของการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อระหว่างมารดากับทารก 2) ความสำเร็จของทารกในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาในระยะแรกหลังคลอด 3) ปริมาณน้ำนมมารดาในวันที่ 1, 2 และ 3 หลังคลอด 4) อุณหภูมิกายทารกแรกเกิดที่ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ($p < .001$) และที่ 30 นาทีแรกหลังคลอด ($p < .05$) สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการดูแลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก มีสัดส่วนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเต็ม 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่ายสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการดูแลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

ผลการศึกษาครั้งนี้ยืนยันว่าการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรนำแนวปฏิบัติทางคลินิกนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผลลัพธ์ทางการพยาบาล

Independent Study Title Effectiveness of Implementing Clinical Practice Guidelines for
 Promoting the Early Initiation of Breastfeeding,
 Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital

Author Mrs. Venus Jansangsri

Degree Master of Nursing Science (Advanced Midwifery)

Independent Study Advisory Committee

Associate Professor Dr. Chavee	Baosoung	Advisor
Associate Professor Dr. Kannika	Kantaraksa	Co-advisor

ABSTRACT

247204

Promoting early initiation of breastfeeding is an important starting point in laying the foundation for successful exclusive breastfeeding. This comparative study was conducted to determine the effectiveness of implementing clinical practice guidelines (CPGs) for promoting early initiation of breastfeeding in the labor unit, Maharaj Nakorn Chiang Mai hospital. The study samples consisted of 63 pairs of normal parturients and newborns who received usual nursing care between May and June 2010 and 62 pairs of normal parturients and newborns who received care based on the CPGs between May and June 2011. The instrument used was the CPGs for promoting the early initiation of breastfeeding developed by Kantaraksa and others (2011). A guide to the implementation of the CPGs of Registered Nurse Association of Ontario (2002) was used as a framework for this study. Data collection tool was the assessment form for the success of promoting the early initiation of breastfeeding. Data were analyzed using descriptive statistics, independent t-test, and Fisher's exact probability test.

The results of this study revealed that the samples in the CPGs implementing group had significantly higher mean scores of 1) the success of mother and newborn skin-to-skin contact, 2) the success of newborn in holding nipple in mouth or sucking during early postpartum period, 3) the amount of breast milk at day 1, 2 and 3 after birth, 4) the newborns' body temperature at 2 hours ($p<.001$) and 30 minutes after birth ($p<.05$) than those of the samples who received usual nursing care. Moreover, the sample in the CPGs implementing group had significantly higher proportion of exclusive breastfeeding in 24 hours before discharge than that of the sample who received usual nursing care.

This study confirms that the implementation of the CPGs for promoting early initiation of breastfeeding is effective, therefore, the CPGs should be implemented for improving the quality of nursing outcomes.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
สมมุติฐานการศึกษา	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา	10
การเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก	14
บทบาทผดุงครรภ์ในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก	23
แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก	27
การนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้	31
กรอบแนวคิดในการศึกษา	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	38
ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	38
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	39
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	47
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
การอภิปรายผล	58
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	64
สรุปผลการการศึกษา	64
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	66
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	66
เอกสารอ้างอิง	67
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการ	79
ภาคผนวก ข เอกสารพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	82
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและดำเนินการศึกษา	90
ภาคผนวก ง คู่มือการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	91
ภาคผนวก จ แบบประเมินการปฏิบัติตามสาระสำคัญของแนวปฏิบัติทางคลินิก	92
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือประเมินความเป็นไปได้ของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	93
ภาคผนวก ช ข้อบ่งชี้ในการขกเว้นการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก	94
ภาคผนวก ซ ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ	95
ประวัติผู้เขียน	96

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	49
2	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามข้อมูลเกี่ยวกับการคลอดที่มีผลต่อการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก	52
3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยความสำเร็จการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อระหว่างมารดากับทารกภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับการดูแล โดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	54
4	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสำเร็จในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาของทารกภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับการดูแล โดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	55
5	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปริมาณน้ำนมมารดาในวันที่ 1, 2 และ 3 หลังคลอด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับการดูแล โดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	56
6	เปรียบเทียบสัดส่วนความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่าย ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับการดูแล โดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	57
7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอุณหภูมิร่างกายของทารกแรกเกิดที่ 30 นาที และ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับการดูแล โดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก	58